

УДК 796.035+347.71: 351/354

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ УСТАНОВ

Олександр ГОРБЕНКО, Сергій ГУМЕНЮК

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. В статті представлені результати дослідження які полягають у обґрунтуванні взаємодії державних, громадських і комерційних фізкультурно-оздоровчих установ в сучасних умовах з метою вдосконалення механізму державного управління діяльністю комерційних фізкультурно-оздоровчих установ.

Ключові слова: системний аналіз, механізм управління, державні органи управління, комерційні фізкультурно-оздоровчі установи.

З метою розвитку галузі фізичної культури і спорту, уряд, у своїх законодавчих, нормативно-правових та програмних документах (Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту України, Державна програма розвитку фізичної культури і спорту України на 2007-2011 рр. та ін.), приділяє особливу увагу необхідності розвитку мережі установ спортивної та оздоровчої спрямованості, налагодження зв’язків зі спортивними об’єднаннями, організаціями, клубами тощо.

В умовах обмеженого фінансування фізичної культури з боку держави, враховуючи значний попит населення на заняття неолімпійськими та нетрадиційними видами спорту, оздоровчою фізичною культурою та рекреацією, спираючись на аналіз праць та виступів таких фахівців і вчених як, М.В. Дутчак, О.М. Жданова, Ю.П. Мічуда, В.І. Мудрік, В.А. Христюєв, М.О. Олейнік, І.І. Приходько та ін., актуальною стає проблема вивчення механізму державного управління діяльністю фізкультурно-оздоровчих установ, які для виконання статутних цілей, залучають, зокрема, і кошти споживачів послуг.

Дослідження проводиться згідно Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006 – 2010 рр. Відповідно теми за **шифром – 1.3** «Організаційно-управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку фізичної культури і спорту».

Мета дослідження – вдосконалення механізму державного управління діяльністю комерційних фізкультурно-оздоровчих установ.

Завдання:

1. Вивчити особливості державного управління діяльністю комерційних фізкультурно-оздоровчих установ.
2. Провести аналіз механізму дієвого контролю діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ.

Теоретичним фундаментом дослідження є роботи провідних спеціалістів в галузі теорії управління, системного аналізу, функціонального аналізу.

Об’єкт дослідження: державні органи управління і комерційні фізкультурно-оздоровчі установи м. Харкова.

Предмет дослідження: взаємодія комерційних фізкультурно-оздоровчих установ з державними органами управління.

При виконанні роботи були застосовані наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів; опитування (формалізоване інтерв’ю); моніторинг; системний аналіз; методи математичної статистики.

Серед загальнонаукових методів дослідження, пріоритет, на думку вчених, при вивченні таких складних систем, як система фізичної культури і спорту належить системному аналізу.

Галузь фізичної культури і спорту, як і будь-яку іншу систему характеризують; сукупність елементів, наявність істотних зв'язків між ними, наявність організації та наявність інтеграційних зв'язків. Принциповим є також виділення складних елементів в середині великих систем – підсистем.

Таке визначення є дуже важливим для обґрунтування специфічних закономірностей розвитку елементів, точніше підсистем. Оскільки усі вони між собою пов'язані, то можливі ситуації нестабільності системи в цілому при визначеній нестійкості будь-якої з її підсистем [6].

І навпаки, вдалий розвиток окремих елементів системи створює умови для вдалого розвитку всієї системи.

Наявність системних ознак дозволяє при вивченні діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ використовувати системний підхід:

- Ø аналіз структури фізкультурно-оздоровчої установи;
- Ø аналіз результатів та процесу діяльності;
- Ø аналіз системи матеріально-технічного забезпечення;
- Ø аналіз системи управління;
- Ø аналіз кадрового забезпечення;

Ø виявлення ресурсів та можливостей, що є – складною і трудомісткою задачею, яка дозволяє забезпечити баланс ринкових запитів з реальними можливостями самої фізкультурно-оздоровчої установи та розробити основні програми її розвитку і поведінки на ринку послуг.

В останні роки в галузі фізичної культури і спорту ідеї та принципи системного підходу все частіше застосовуються при вирішенні проблем її розвитку. В управлінні діяльністю спортивних організацій є перспективним застосування таких положень системного підходу як поняття про сукупність взаємодіючих компонентів, зв'язків та відносин, поняття про організацію як соціальну систему, якій притаманні цілісність, цілеспрямованість, динамічність, керованість, відносна самостійність та відкритість [2].

Відкритість системи обумовлена тим, що вона існує завдяки постійному обміну та взаємодії із зовнішнім середовищем. На розвиток системи мають суттєвий вплив такі фактори як: тип соціальної побудови держави, рівень соціально-економічного розвитку, склад населення, його традиції, інтереси, національні особливості.

Ряд дослідників: М.Є. Кутєпов, С.І. Гуськов, Ю.П. Мічуда відзначають, що на етапі побудови нового суспільства, якому притаманна соціально-економічна система ринкового типу, виникає нагальна необхідність пошуку нових підходів до управління галуззю “Фізична культура і спорт”. Як свідчить світовий досвід, розв'язання цієї задачі неможливе без активного впровадження в практику управлінської діяльності маркетингових технологій.

Спортивний маркетинг фахівці розглядають як ідеологію підприємництва у сфері фізичної культури і спорту, яка базується на безумовній орієнтації усієї діяльності фізкультурно-оздоровчих установ на вимоги ринку, на задоволення потреб споживачів.

Визначають наступні головні види маркетингових технологій:

- технологія вивчення ринку фізкультурно-оздоровчих послуг;
- технології розвитку зв'язків з громадськістю;
- технології роботи зі споживачами фізкультурно-оздоровчих послуг;
- технології розширення зв'язків з засобами масової інформації;
- технології проведення рекламних компаній та ін. [4].

Всі ці риси притаманні діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ. Але при попередньому розгляді проблем розвитку комерційних фізкультурно-оздоровчих установ було встановлено, що діяльність цих установ недостатньо вивчена і обґрунтована. Про те, саме комерційні фізкультурно-оздоровчі установи мають змогу для поглибленого аналізу сучасних потреб суспільства в послугах фізкультурно-оздоровчої спрямованості (користувачі завжди знають що їм потрібно і за що вони платять). Саме тому, виходячи з системних позицій, нами був виділений та вивчений об'єкт – комерційні фізкультурно-оздоровчі установи м. Харкова.

Аналіз діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ у розвитку фізичної культури і спорту дозволив зробити висновок про те, що суспільство в цілому позитивно оцінює діяльність комерційних фізкультурно-оздоровчих установ. Більшість респондентів визнають особливу роль комерційних фізкультурно-оздоровчих установ у справі залучення населення до занять фізичною культурою і спортом (рис. 1.).

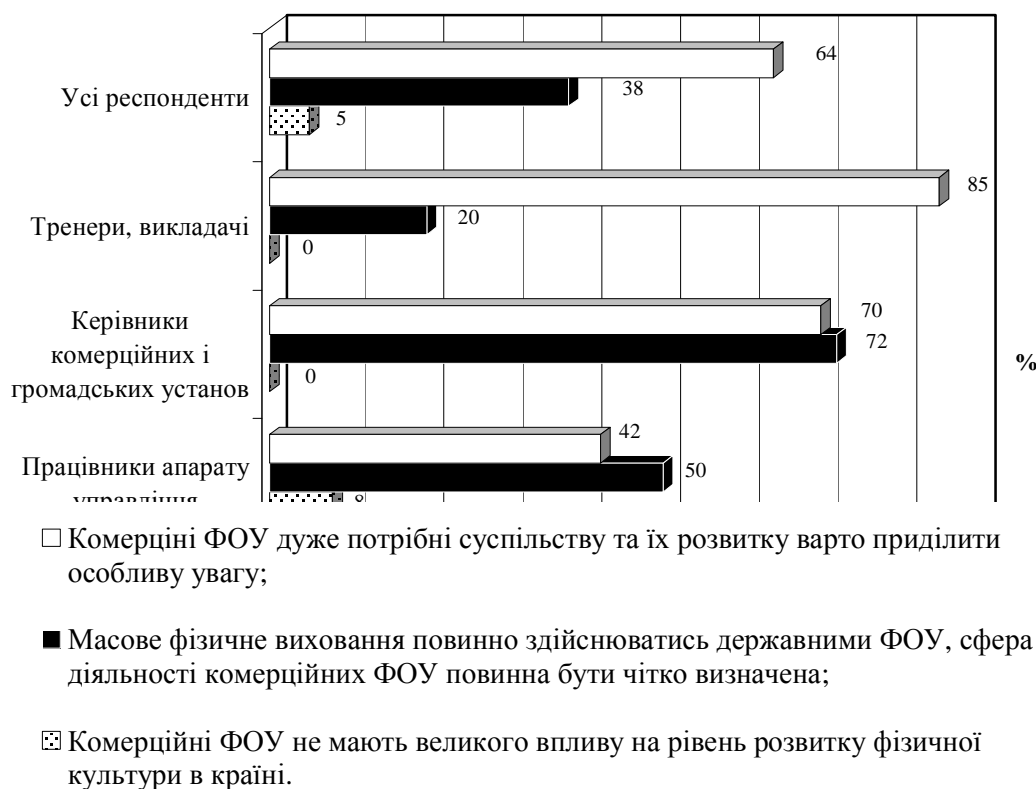

Рис.1. Аналіз ставлення респондентів до комерційних фізкультурно-оздоровчих установ

Цікаво, що 72 % керівників комерційних і громадських установ фізкультурно-оздоровчої спрямованості вважають, що саме державні фізкультурно-оздоровчі установи мають пріоритетно здійснювати масове фізичне виховання. Це більш високий показник ніж у інших груп респондентів, у тому числі і працівників регіонального апарату управління фізичною культурою. Для такого ставлення існує декілька причин. По-перше, рівень матеріального забезпечення більшості населення України є недостатнім для того, щоб мати регулярну можливість частку особистого бюджету витратити в інтересах свого здоров'я. Практики, які кожного дня стикаються з цією нагальною проблемою, здатні реально оцінювати існуючу ситуацію на ринку фізкультурно-оздоровчих послуг. За їхніми

оцінками 15-20 % населення має змогу систематично користуватися послугами комерційних фізкультурно-оздоровчих установ. Решта 80-85 % є потенційними клієнтами державних фізкультурно-оздоровчих установ, діяльність яких передбачає надання безкоштовних або більш дешевих послуг.

Тим більше це виправдано ще й тому, що значна частина спортивних організацій (60 %), знаходиться в державній власності [6], інша вагома частина – у власності муніципальної влади, і тільки решта є приватною власністю.

По-друге, сучасний рівень соціальної свідомості населення не дозволяє більшості людей оцінити переваги занять фізичною культурою. На сьогодні в Україні фізкультурно-оздоровчим рухом охоплено 8 % населення у той час, коли у США цей показник складає 28 %, Японії – 35 %, Німеччині – 49%. Комерційні фізкультурно-оздоровчі установи в силу того, що не мають широко розвиненої мережі, незможі розгорнути масштабну загальнонаціональну кампанію з пропаганди та популяризації засобів фізичної культури і спорту. Вони виконують більш локальні завдання.

Саме всебічне пропагування засобами масової інформації фізкультурно-оздоровчого руху є, на нашу думку одним з пріоритетних напрямків роботи регіонального апарату управління фізичною культурою і спортом.

За результатами системного аналізу було встановлено, що в Україні механізм дієвого контролю діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ працює, у порівнянні з державними, на не досконалому рівні. У той же час, контроль за діяльністю державних фізкультурно-оздоровчих установ здійснюється згідно форм статистичної звітності 5-ФК (Дитячо-юнацькі спортивні школи) та 2-ФК (клуби за місцем проживання населення). Основними показниками роботи відділень є кількість спортсменів, що займаються в групах: початкової підготовки, учбово-тренувальних, спортивного вдосконалення, вищої спортивної майстерності та кількість підготовлених спортсменів-розрядників. Форма 5-ФК надається по закінченні звітного року районному або міському спортивному комітету, районній або міській раді спортивного товариства, обласному управлінню народної освіти відповідно до джерела фінансування. Дослідники вважають, що стан функції контролю регіонального апарату управління фізичною культурою і спортом по відношенню до державних фізкультурно-оздоровчих установ знаходиться на припустимому рівні [6].

Внутрішній контроль за діяльністю комерційної фізкультурно-оздоровчої установи здійснює контрольно-ревізійна комісія, яка обирається на загальних Зборах (Установчій Конференції) організації. Контрольно-ревізійна комісія надає результати перевірок до вищого керівного органа організації.

Державні ж органи перевіряють діяльність комерційних фізкультурно-оздоровчих установ з метою контролю за дотриманням норм законодавства щодо організації праці персоналу, сплати податків і зборів та ін. Але комерційні фізкультурно-оздоровчі організації не зобов'язані надавати інформацію про кількість осіб, які займаються, види їх діяльності до державних органів управління фізичною культурою і спортом. Таким чином складається враження, що комерційні фізкультурно-оздоровчі установи працюють поза системою фізичного виховання, а успіхи і досягнення відповідних установ нікого з керівників апарату управління не цікавлять. Цікавість викликають тільки розміри надходжень до бюджетів різних рівнів у вигляді податків. Виникає питання, яким чином держава оцінює рівень розвитку фізичної культури в країні та результати впровадження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні, якщо вона не отримує зворотної інформації від усіх суб'єктів впровадження фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Відсутність в Україні механізму дієвого контролю діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ підтверджують і результати проведеного опитування (рис. 2.):

- в Україні існує чіткий механізм контролю комерційних фізкультурно-оздоровчих
- в Україні не існує чіткого механізму контролю комерційних фізкультурно-оздоровчих установ;

Рис.2. Відповіді респондентів щодо контролю комерційних фізкультурно-оздоровчих установ діяльності

Переважна більшість респондентів у всіх групах від 81 % – тренери та викладачі, до 100 % – працівники регіонального апарату управління фізичною культурою і спортом стверджує, що, в Україні на сьогодні не існує чіткого і прозорого механізму контролю процесу діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ та оцінки результатів цієї діяльності.

Ми вважаємо, що сьогодні в Україні необхідно розширювати і посилювати механізм двостороннього зв'язку між державним апаратом управління фізичною культурою і комерційними фізкультурно-оздоровчими установами, здійснювати спостереження і дієвий контроль за виконанням програм розвитку фізичної культури і спорту, як основи для прийняття управлінських рішень, щодо досягнення поставленої мети і отримання кінцевого результату.

Окрему увагу керівникам регіонального апарату управління фізичною культурою і спортом слід приділяти аналізу діяльності і поведінки на ринку фізкультурно-оздоровчих послуг комерційних установ, як індикативному фактору оцінки сучасних потреб суспільства у фізкультурних послугах тієї чи іншої форми.

Проведене дослідження та отримані результати вказують на те, що реалізацію механізму державного управління діяльністю комерційних фізкультурно-оздоровчих установ необхідно здійснювати завдяки:

- посиленню ролі державних органів управління фізичної культури і спорту у діяльності комерційних фізкультурно-оздоровчих установ;
- вдосконаленню виконавчого механізму законодавчого і нормативно-правового регулювання відносин між державними органами управління фізичної культури і спорту та комерційними установами фізкультурно-оздоровчої спрямованості;
- зміцненню функції контролю державних органів управління фізичною культурою і спортом за показниками розвитку мережі комерційних фізкультурно-оздоровчих установ та за прозорістю їх діяльності.

Перспективи подальших досліджень. У наступних дослідженнях планується виявити фактори, що впливають на діяльність комерційних фізкультурно-оздоровчих установ, провести аналіз переваг комерційних фізкультурно-оздоровчих установ у порівнянні з іншими установами фізкультурно-оздоровчої спрямованості та визначити перспективи розвитку комерційних фізкультурно-оздоровчих установ.

Список літератури

1. Дутчак М.В. Соціальний моніторинг в системі спортивного менеджменту (на прикладі спорту для всіх) // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Зб. наук. пр. – Рівне: Прінт Хауз, 2001. – Вип. 2. – С. 30-41.
2. Жданова О.М. Управління фізичною культурою: Навчальний посібник для фізкультурних вузів. – Львів, 1996. – 127 с.
3. Закон України про фізичну культуру і спорт. – К.: Укрспортзабезпечення, 1993. – 47 с.
4. Мічуда Ю.П. Застосування маркетингових технологій у сфері фізичної культури і спорту України // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Зб. наук. пр. – Рівне: Прінт Хауз, 2001. – Вип. 2. – С. 29.
5. Мудрик В.И., Приходько И.И. Совершенствование управления физической культурой и спортом в низовых физкультурных организациях. // Современные проблемы физической культуры и спорта. – Белгород, 1996. – С. 397-401.
6. Олійник М.О. Організаційні аспекти управління фізичною культурою і спортом в Україні. – Харків: ХДАФК, 2002. – С. 34-42.
7. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні на 2007-2011 роки. – К: ДКУФКС, 2006. – 64 с.

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ГОСУДАРСТВЕННОМУ УПРАВЛЕНИЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОММЕРЧЕСКИХ ФИЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Александр ГОРБЕНКО, Сергей ГУМЕНЮК

Харьковская государственная академия физической культуры

Аннотация. В статье представлены результаты исследования которые состоят в обосновании взаимодействия государственных, общественных и коммерческих физкультурно-оздоровительных учреждений в современных условиях с целью совершенствования механизма государственного управления деятельностью коммерческих физкультурно-оздоровительных учреждений.

Ключевые слова: системный анализ, механизм управления, государственные органы управления, коммерческие физкультурно-оздоровительные учреждения.

SYSTEM APPROACH TO THE PUBLIC (STATE) ADMINISTRATION ACTIVITY OF COMMERCIAL PHYSICAL FITNESS ESTABLISHMENTS

Alexander GORBENKO, Sergey GUMENJUK

The Kharkov state academy of physical culture

Abstract. In the article are presented the results of research which are made on the basis of interaction of the state, public and commercial physical fitness establishments in modern conditions for the purpose of perfection of the mechanism of the government by activity of commercial physical fitness establishments.

Key words: the system analysis, controlling mechanism, state controls, commercial physical fitness establishments.